

Tutkimusaiheena monimateriaalisuus ja yhdessä tekeminen

UUSI TOIMITUS PYYSI kirjoittamaan artikkelia omasta tutkimusalastani. Samassa viestissä oli myös partioaiheinen kysymys, joka liittyi lyöntistanssin hankintaan. Jollain tapaa nämä kaksi asiaa liittyvät toisiinsa. Toimitussihteerin kanssa olemme opiskeluaikojen jälkeen tavanneet partioleirien parissa. Leireillä kädentaitojen opettaminen on toteutettu kaikki leiriläiset huomioiden, ilman sen suurempaa keskustelua sukupuolesta, tekstiilisyydestä tai työn tekniisyydestä. Perinteet ovat olleet mukana samoin kuin uudet teknologiatkin. Leireillä on valmistunut vöitä ja koruja sekä rakenneltu aurinkokeräimiä, sytytetty paristolla nuotiota. Puukko, neula ja lankaa kuuluu jokaisen partiolaisen retkivarustukseen. Kuka enää vaeltelisi ilman teknisiä alusasuja ja ultrakevyitä retkeilytarvikkeita? Tähän monimateriaalisuuteen ja yhdessä tekemiseen nämä tutkimukseni perustuvat.

Oppilaan ei tarvitse valita mitään käsityön työtapoja itseltään pois

Suomenkielen sana käsittää on ymmärtämistä. Koulukäsitöissä ymmärretään niitä asioita, missä rajoissa opettaja antaa oppilaan toimia. En tykkää puu- tai rätkikässistä, on joidenkin oppilaiden vaistonomainen kommentti. Käsityön opettaminen tekstiilityön ja teknisen työn sisällöistä käsin on tuottanut jo 150 vuoden ajan tasa-arvon näkökulmasta perinteistä, kahtiajakautunutta käsityönopetusta ja osaamista. Saman sisältöinen käsityökään ei ole osoittautunut rakennetta purkavaksi. Erilaisia asiantuntijuuksia käsityön opetuksessa tarvitaan, mutta opetusta ei välttämättä pidä järjestää omina sisältöinä. Uuden OPSin mukaan ne ovat työtapoja yhteiseen tavoitteeseen pyrkimisessä. Opetushallituksen rahoittama Käsitäksää

”Meneillään on kokeilu, jossa kehitetään uudenlaista oppimisympäristön mallia käsityön opetukseen.”

-hanke nostaa esille yhteisopettajuuden ja monimateriaalisen lähestymistavan perusopetuksen käsityön opetuksessa. Meneillään on kokeilu, jossa kehitetään uudenlaista oppimisympäristön mallia käsityön opetukseen. Oppilaan ei tarvitse valita mitään käsityön työtapoja itseltään pois. Valinnat syntyvät opettajien laatimien oppimistehtävien sisällä.

Tarve tutkimukselle syntyi kun koulussa, jossa olen viimeiset kymmen vuotta toiminut käsityön- ja luokanopettajana, suunniteltiin siirtymistä yhteiseen tilakokonaisuuteen käsityön opetuksessa. Esimerkkejä haettiin muualta, mutta sellaisia ei löytynyt. Millaisessa oppimisympäristössä voi parhaiten painottaa oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostaa yhteisöllistä toimintaa? Väitöstutkimuksessani tehdään kokeilu, jossa testataan miten monimateriaalinen käsityön oppimisympäristö tukee käsityöoppiaineen muutosta kahtiajakautuneesta tekstiilityö/tekninen työ -jaosta tasa-arvoisuutta korostavaksi, yhteisölliseksi ja innovatiiviseksi kokonaiseksi käsityöksi.

Minkälaisia on kohdata jotain uutta ja ennen kokeilematonta?

Ensimmäisessä tutkimuksessani analysoin kahden koulun suunnittelupalaverien videotallenteita. Minkälaisia on kohdata jotain uutta ja ennen kokeilematonta? Molemmissa kouluissa oli mahdollista ajatella opetusta perinteisestä poiketen peruskorjauksen ja tilojen tehostamisesta johtuvan muutoksen yhteydessä. Toisessa koulussa

tilamuutosta lähestyttiin yhteisen suunnittelutilan kautta ja toisessa päädyttiin kehittelemään monimateriaalista työpistettä. Keskusteluissa fyysiseen tilaan liittyvät perusteet eivät olleet pääroolissa. Aineiston analyysi on vielä kesken, mutta uusi oppimisympäristö vaikuttaa olevan suurimmaksi osaksi mielentila. Se rakentuu nykykäytänteiden uudelleenarvioinnista. FabLab- ja Maker-kulttuurit ovat uudenlaisten käsityön oppimistilojen edelläkävijöitä. Keskeisin haaste on ideasta lähtevän kokonaisen käsityöprosessin hallinnan opettaminen, vaikka suunnittelutaitojen opettaminen on perinteisestikin ollut mukana käsityöopetuksen tavoitteissa. Uusi oppimisympäristö edistää uusia opetuksen muotoja kuten yhteisopettajuutta. Testaan keskusteluista laaditun koodausrunгон kevään aikana ja viimeistelen artikkelin julkaisukuntoon.

Yhteisopetus on olennainen tekijä opettajien ammatillisessa kehittämisessä

Toisessa tutkimusartikkelissa perehdytään kolmisarjaisen alakoulun käsityön opetuksen yhteisopettajuuteen. Yhteisopettajuus on alkanut syksyllä 2014. Aiemmin perusopetusryhmä oli jaettu kahtia, kahdelle opettajalle. Nyt luokan opetusvastuun jakavat opettajat yhdessä ja käyttävät samaa käsityön suunnittelun ja puhtaan työn tilaa. Hankkeessa kehitetään uudenlainen käsityön monimateriaalinen oppimisympäristö, joka muodostuu yhteisestä tilasta ja eri materiaali-alueiden työpajoista ja työpisteistä. Käsityön suunnittelu- ja valmistusprosessin ohjaaminen tarkoituksenmukaisissa tiloissa ja valituin materiaalein sekä välinein jakaa vastuuta opettajille oman aineenhallinnan mukaisesti. Tilamuutoksen toinen vaihe toteutetaan ensi kesänä.

”Jaetun ryhmän opettaminen on yksi yhteisopettajuuden työtapana, tiimiopettamisen, avustavan opetuksen, pistetyöskentelyn ja eriyttämisen ohella.”

Monimateriaalinen oppimistehtävä.

Yhteisopetusta voi järjestää monella eri tapaa. Teknisen työn työtavoista vastaava voi edelleenkin opettaa puolikasta luokkaa höylä- ja viilapenkkeillä. Jaetun ryhmän opettaminen on yksi yhteisopettajuuden työtapa, tiimiopettamisen, avustavan opetuksen, piste-työskentelyn ja eriyttämisen ohella. Oleellista on että opetus suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä. Yhdessä opettaminen antaa enemmän aikaa yksittäisille oppilaille, helpottaa oppilaiden erilaisuuden huomioon ottamista, antaa opettajille enemmän keinoja luokanhallintaan, tarjoaa oppilaille mallin yhteistyöstä, monipuolistaa opetusmenetelmiä ja on olennainen tekijä opettajien ammatillisessa kehityksessä. Molempien opettajien yhtei-

seen käyttöön on hankittu laserleikkuri digitaaliseen valmistamiseen ja tietokoneavusteisen suunnittelun edistämiseen.

Käsityötä opettavat yhdeksän opettajaa muodostavat viisi erilaista työparia. Aineisto koostuu yhteisopetuksen systemaattisesta havainnoinnista, kyselyistä ja parihaastatteluista. Alustavien havaintojen perusteella yhteisopettajuus on omaksuttu hyvin uudeksi työtavaksi. Kaikkia yhteisopettajuuden mahdollisuuksia ei vielä hyödynnetä. Yhteissuunnitteluajankäyttö, oppilaan suunnittelun opettaminen ja ohjaaminen sekä pyrkiminen kohti kokonaista käsityöprosessia hakevat toimivia käytäntöjä. Monialaisten opintojen pohjalta käsityötä opettavien luokanopettajien

aineenhallinnallinnalle kokonainen käsityö on haaste. Luokissa on monia hyviä käytäntöjä ja jakamisen kulttuuria kehitetään.

Monialaisuus ja laaja-alainen osaaminen on käsityön oleellista sisältöä

Käsityönopettaja auttaa oppilasta käsittämään ympäröivää monimateriaalista rakennettua ympäristöämme; erilaisia teknikoita, sen kauneutta ja käytettävyyttä oman ja yhteisöllisen ilmaisun kautta. Tarvitseeko meidän opettaa lapsillemme oppiaineen perinteeseen liittyvää, mutta nykyajassa vierasta jakoa? Jokaisella on oikeus saada laaja-alaista sivistystä. Siinä ei voida vain toisille opettaa muotoilua ja toisille teknologiaa tai niitä irrallaan toisistaan ja pintapuolisesti. Opettajien välisestä yhteistyöstä on viime vuonna tehdyn systemaattisen analyysin mukaan enemmän hyötyä kuin haittaa. Yhteistyön ansiosta oppilaat edistyvät, kouluja kehitetään, hallinnon valta pienenee, opettajat hyötyvät (yhteenkuuluvuus, motivaatio ja opetusmoraali paranevat), oppilaiden ja opettajien suhteet paranevat ja ammatillinen osaaminen lisääntyy. Haittana on uhka opettajan autonomialle ja aina yhteistyö ei edistä tavoitteen saavuttamista.

Hyvä rakennettu ympäristö on kestävä, kaunis ja käytännöllinen. Nämä arvot toteutuvat parhaiten kun työtä tavoitteen eteen tehdään yhdessä erilaisten asiantuntijoiden kesken. Tutkimusteni tämän hetkinen vaihe osoittaa, että idea on kehityskelpoinen. Toisin kun lehtien palstoilla on kirjoiteltu, en usko että yhteinen käsityö on oppiaineen turma. Monialaisuus ja laaja-alainen osaaminen on käsityön oleellista sisältöä. Käsityönopettajat ovat avainroolissa ilmiöiden käsittämisen auttamisessa. Luomalla erilaisia yhteistyön esimerkkejä oppiaineemme arvostus ja merkitys koululaisille vain vahvistuu.

JUHA JAATINEN,
TEKSTI JA KUVA

Kirjoittaja on Turun yliopiston tohtorikoulutettava, Käsitäksää -hankkeen hankekoordinaattori, Friitalan koulun luokanopettaja ja käsityönopettaja (tn), ratkaisukeskeinen neuropsykiatrinen valmentaja ja rakennusarkkitehti